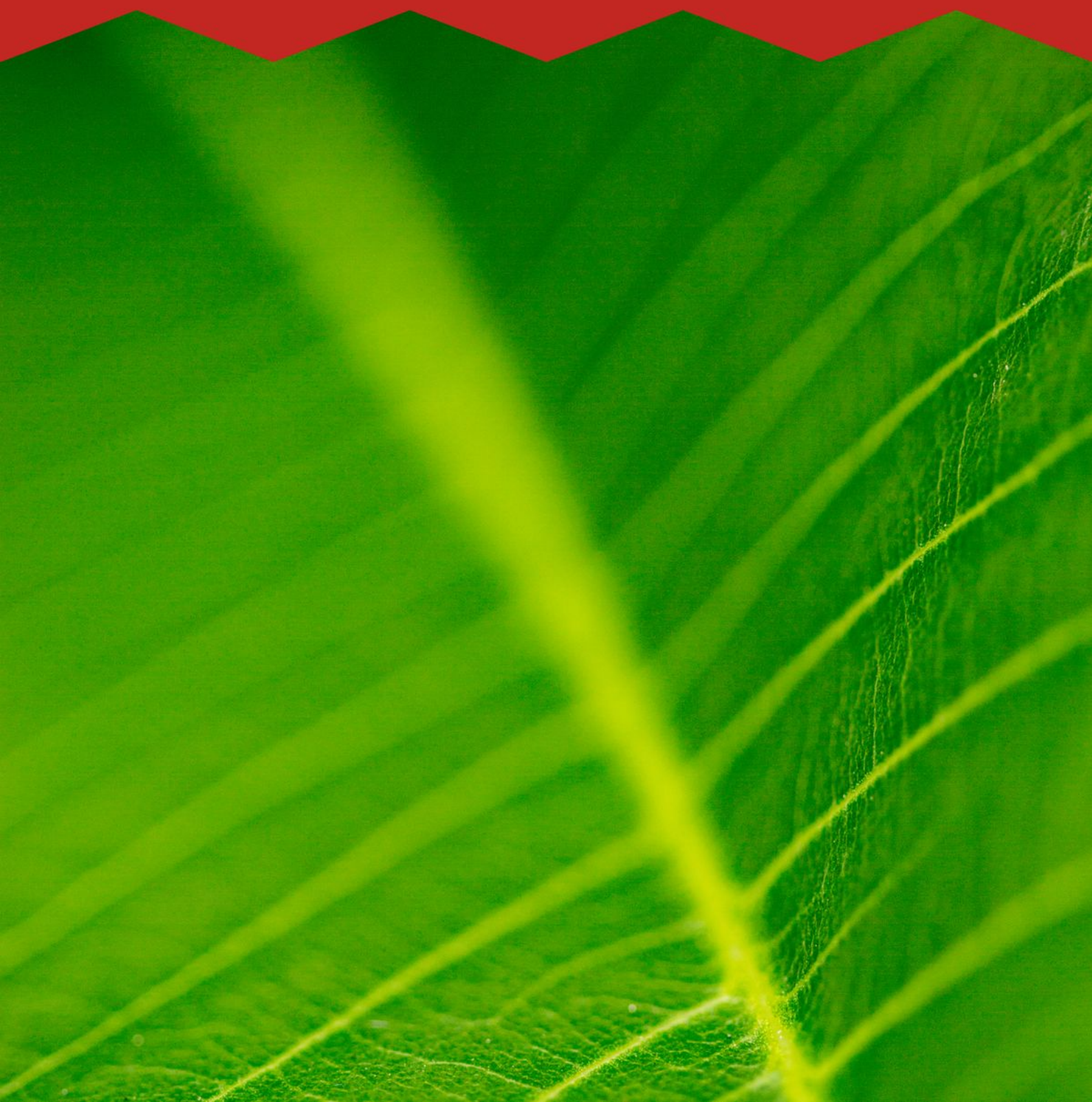

Pieśń XIII (Panu dzięki oddawajmy...)

JAN KOCHANOWSKI

PIEŚNI, KSIĘGI WTÓRE

*Pieśń XIII*¹²

Panu dzięki oddawajmy,
Jego łaskę wspominajmy,
Który hardym miesza rzeczy,
A skromne ma na swej pieczy.

On hardy, nieunoszony³,
On tyran północnej strony⁴,
Któremu, jako sam mniema,
Świat tak wielki równia nie ma,

Car moskiewski plac mężnemu
Puścił⁵ królowi polskiemu⁶;
Nie oparł się aż o lody
Niepławnej⁷ północnej wody.

Granic i zamków budownych⁸
Odbieżał, i miast warownych;
Płatna to, kiedy o duszę⁹,
I sam go obmówić¹⁰ muszę.

Obróć swój koń prędkonogi,
Nieścigniony care¹¹ drogi.
Chcesz być groźnym, a uciekasz;
Jesliś płochy¹², hardzie nie każ¹³.

Teraz był czas porokować¹⁴,
Komu szłyk naprzód zdejmować¹⁵;

¹Ks. 2, Pieśń XIII — pierwodruk pieśni pt. *O wzięciu Połocka* w zbiorze *Pieśni trzy* (1580). Napisana po rozejmiej polsko-rosyjskim w Jamie Zapolskim 15 stycznia 1582. [przypis redakcyjny]

²W przypisach gwiazdką oznaczono wyrazy, które są używane do dziś, ale których znaczenie w *Pieśniach* jest odmienne od znaczenia obecnego. [przypis edytorski]

³*nieunoszony* — nieoblaskawiony, niepokorny. [przypis redakcyjny]

⁴*tyran północnej strony* — Iwan Groźny. [przypis redakcyjny]

⁵*plac (...)* / *Puścił* — ustąpił miejsca. [przypis redakcyjny]

⁶*królowi polskiemu* — chodzi o Stefana Batorego. [przypis redakcyjny]

⁷*niepławny* — nie nadający się do żeglugi. [przypis redakcyjny]

⁸*budowny* (starop.) — okazały, pięknie zbudowany. [przypis redakcyjny]

⁹*Płatna to, kiedy o duszę* — oplaci się, warto (to zrobić), gdy chodzi o duszę (tj. o życie). [przypis redakcyjny]

¹⁰*obmówić** (starop.) — usprawiedliwić. [przypis redakcyjny]

¹¹*care* — carze (forma rzadka, może celowy rusycyzm); nieraz uważano to za pomyłkę druku. [przypis redakcyjny]

¹²*płochy* — płochliwy, bojaźliwy. [przypis redakcyjny]

¹³*hardzie nie każ* — nie zachowuj się (a. nie wypowiadaj się, por. kazać: mówić) hardo (tj. wyniosłe, butnie). [przypis redakcyjny]

¹⁴*porokować* — podyskutować, porozmawiać (tak w wyd. *Pieśni trzech*; w pierwodruku *Pieśni*: prorokować). [przypis redakcyjny]

¹⁵*szłyk* — wysoka futrzana czapka, szpiczasto zakończona; znaczenie wersu: kto powinien się pierwszy klaniać

(aluzja do niezdecydowania w rokowaniach pokojowych). [przypis redakcyjny]

Teraz sie było dowiadać,
Kto ma naprzód z konia spadać.

Bóg pomóż, królu jedyny
Szerokiej polskiej krainy;
Umiesz ty hardym dogodzić
Ani sie im dasz rozwodzić¹⁶.

Zdjąłeś maskarę¹⁷ butnemu
Tyranowi moskiewskiemu;
Okazałeś, że nie kąsa,
Chocia to¹⁸ porożem¹⁹ wstrząsa.

W zamcech nadzieję pokładał,
Ale i tych prędko stradał.
Nie przyszło mu do odsieczy;
Głowy ostrzec²⁰ bardziej k rzeczy²¹.

Znowu tedy, skąd był wyszedł,
W ręce polskie Połock przyszedł,
Za powodem szczęśliwego
Stefana, króla polskiego.

Nie pomogły kule częste,
Zręby²² mocne, baszty gęste:
Puściły żelazne brony²³.
A ty, królu niezmożony,

Nie tylko zamki budowne
I twierdze bierzesz warowne,
Ale co chwalniejsza²⁴ w tobie,
Jesteś silen i sam sobie²⁵.

Nie puściłeś wódz gniewowi,
Łaskę nieprzyjacielowi
Uczynił; masz i dzielnością,
Masz już nadeń²⁶ i ludzkością.

Zdrów bądź, królu niezwalczony.
Ciebie moje wdzięczne strony²⁷
Nie zmilczą między sławnemi
Bohaterzy walecznemi.

¹⁶rozwodzić — tu: rozprzestrzeniać się, panoszyć. [przypis redakcyjny]

¹⁷maskara (daw.) — maska. [przypis redakcyjny]

¹⁸chocia to (starop.) — mimo że. [przypis redakcyjny]

¹⁹poroże — rogi. [przypis redakcyjny]

²⁰głowy ostrzec — uchronić głowę. [przypis redakcyjny]

²¹k rzeczy (starop.) — odpowiednio (do rzeczy), słusznie. [przypis redakcyjny]

²²zręby — szańce. [przypis redakcyjny]

²³brona (daw.) — brama. [przypis redakcyjny]

²⁴co chwalniejsza — co bardziej godne pochwały. [przypis redakcyjny]

²⁵Jesteś silen i sam sobie — i sam nad sobą panujesz. [przypis redakcyjny]

²⁶masz (...) nadeń — przewyższasz go. [przypis redakcyjny]

²⁷strony — struny. [przypis redakcyjny]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z **Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur**.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na **Licencji Wolnej Sztuki 1.3**. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w **Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur**. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/piesni-ksiegi-wtore-piesn-xiii>

Tekst opracowany na podstawie: Pieśni Jana Kochanowskiego księgi dwoje, Drukarnia Łazarzowa, Kraków, 1586

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: **szczegóły na stronie Fundacji**.